

A német nyelvtanulás és a popzene összefüggései: idegennyelv-tanulás zenéken keresztül

A zenehallgatás közkedvelt tevékenység a tanulók körében, és amellett, hogy szórakoztató, idegennyelv-tanulás szempontjából is kiváló lehet. Ha a célnyelven hallgatnak zenét, akkor szabadidős tevékenységük mellé társulhat az idegennyelv-tanulás is, ugyanis szinte észrevehetetlenül sajátíthatnak el szavakat, szerkezeteket a dalszövegekből.

Bevezetés

A nyelvtanulók körében egyre gyakoribb, hogy különböző szabadidős tevékenységeiket idegen nyelven végzik. A nyelv szerepe megnő életükben, ami azt eredményezheti, hogy az idegennyelv-tanulásra is több időt fordítanak. A leggyakoribb idegen nyelvű szabadidős tevékenységek közé tartozik az olvasás, a film- és sorozat-nézés, a zenehallgatás, a közösségi média használata és a videójátékozás is, amelyek többek között akár szinte észrevétlenül is bővíthetik a nyelvtanulók idegennyelv-tudását (Sundqvist és Sylvén, 2016). Azonban az idegen nyelven végzett hobbik esetében érdemes megemlíteni, hogy az említett tevékenységeket a legtöbb esetben angol nyelven végzik a tanulók, és a német nyelv sokkal kevésbé gyakran használatos, amikor a diákok szabadidős tevékenységeket végeznek. Ennek oka abban keresendő, hogy kevesebb német nyelvű tartalom áll rendelkezésre, és ebből kifolyólag időigényesebb is a tanulók számára releváns német nyelvű tartalmat találni. Éppen ezért fontos lenne, hogy a némettanárok a német tankönyveken kívül autentikus és érdekes német nyelvű tartalmakat is bevonjanak a nyelvórákba, ugyanis amennyiben a tanulóknak a formális oktatási kereteken kívül is van lehetőségük találkozni a célnyelvvel, akkor növekedhet az idegennyelv-tanulási motivációjuk is.

A német nyelv oktatásában gyakori kihívást jelent a tanórák érdekessé és változatossá tétele a nyelv presztízsének csökkenése miatt. Nikolov (2003) már az ezredfordulón felhívta a figyelmet arra, hogy a német nyelv népszerűsége szignifikánsan csökkent a tanulók körében, és egyre kevesebben választották a német nyelvet idegennyelv-tanulási célból. Nincs ez másképpen manapság sem, amit jól mutat az is, hogy az angol nyelven kívül az összes idegen nyelvi egyetemi szakra való jelentkezők száma az utóbbi években drasztikus csökkenést mutat (Cseppentő, 2021).

A zene olyan eszközként szolgálhat – hiszen a mindennapi élet egyik alapeleme –, amely érdekesebbé, hatékonyabbá és életszerűbbé teheti a nyelvórákat. A zenehallgatás egyik nagy előnye ugyanis abban rejlik, hogy lehetővé teszi különböző nyelvi készségek fejlesztését, így hozzájárul a szókincs bővítéséhez, a beszédértés fejlesztéséhez,

valamint a kiejtés fejlesztéséhez egyaránt. Különösen alkalmas erre a popzene, ugyanis a popdalok rövidek, sokszor ismétlődő kifejezéseket tartalmaznak, valamint könnyen megjegyezhetőek a ritmus, hangmagasság és hangszín miatt (Bokiev, 2018).

Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a német nyelvű (pop)zene idegennyelv-oktatásban történő felhasználhatóságának lehetőségeit Mark Foster *TAPE* című albumán keresztül. Választásom azért esett erre az előadóra, mert a német kortárs popkultúra szerkesztését képezi, valamint más országokban is ismert dalokkal rendelkezik, melyeknek nyelvezete egyszerű, és amelyeket élvezetes hallgatni. A tanulmány elején bemutatom az elméleti hátteret, azt követően kitérek a véletlenszerű tanulás idegennyelv-tanulásban betöltött szerepére, majd részletesen ismertetem a popzene és a nyelvtanulás kapcsolatát. Végül a vizsgálatot és annak eredményeit szemléltetem.

A véletlenszerű nyelvtanulás

Az idegennyelv elsajátítása kétféleképpen történhet. Az egyik módszer a szándékos tanulás (*intentional learning*), a másik pedig a véletlenszerű tanulás (*incidental learning*). Véletlenszerű tanulásról akkor beszélhetünk, amikor valakinek nincs közvetlen szándéka valamit megtanulni, de aztán végső soron mégis megtanulja. Ilyen például egy új szó szinte öntudatlanul történő elsajátítása (Chen és mtsai, 2021), vagy az iskolán kívüli tevékenységek közül a videójátékozás, filmnézés, vagy zenehallgatás (Meganathan és mtsai, 2019). E tevékenységek által a tanulók tudat alatt szereznek tudomást különböző nyelvi struktúrákról, számukra új szavakról. Ahmad (2012) kutatása is azt mutatja, hogy a véletlenszerű tanulás elősegíti az új ismeretek mélyebb feldolgozását és azok felidézését. Továbbá, a véletlenszerű tanulás által ismereteket szerzett tanulók jobban teljesítenek, mint azok, akik szándékosan tanulnak szókincset. Ezzel ellentétben a szándékos tanuláshoz erősen strukturált és tervezett tanulási folyamat szükséges (Meganathan és mtsai, 2019). Ez utóbbi tanulási folyamat jellemzően a tanórákon történik könyvek vagy kiegészítő tananyag segítségével, és az ilyen tanulás során a fő cél a lexikális információk emlékezetbe vésése (Chen és mtsai, 2021).

A véletlenszerű tanulás esetében ezzel szemben a tanulás csak melléktermékként jelentkezik, hiszen az elsődleges cél nem új nyelvi elemek elsajátítása (Schmidt, 1994). Az idegennyelv-tanulásban a közösségi média és a mobiltelefon megjelenése óta a véletlenszerű tanulás egyre inkább előtérbe került (Würffel, 2019). A véletlenszerű nyelvtanulás megvalósulhat akkor, amikor olyan tevékenységet folytatunk, amely eredetileg nem a szervezett és tervezett tanulás része, hanem egy másik cselekvés melléktermékeként új ismeretek elsajátítására nyújt lehetőséget (Meganathan és mtsai, 2019). Ez a módszer azért nagyon fontos, mert a tanulók úgy sajátíthatnak el új szókincset, vagy úgy rögzíthetnek bennük bizonyos nyelvtani elemek, hogy szinte észre sem veszik, és mindezt élvezettel csinálják szabadidős tevékenységeik végzése közben.

A szókincs elsajátítása kulcsfontosságú szereppel bír az idegennyelv-tanulásban, hiszen minden nyelv a szókincsen alapszik, így végső soron a szótudás tulajdonképpen a célnyelvi képességek egyik legfontosabb előrejelzője (Thékes, 2015). Ráadásul a szókincsbővítés (az idegen nyelvi kurzusokkal és órákkal szemben) egy soha véget nem érő folyamat, ezért az utóbbi években a szándékos tanulás mellett a véletlenszerű tanulás is egyre nagyobb figyelmet kapott a szókincskutatásban. Wesche és Paribakht (1999) is rámutatnak, hogy a kontextusból való nyelvi elemek elsajátítása az egyik leghatékonyabb pedagógiai módszernek számít. Ha a tanulók dalokból vagy játékokból tanulnak meg új szavakat, az már egy alapkontextust teremt számukra, így egyszerűbb lesz az újabb nyelvi elemek elsajátítása. Korábbi kutatások eredményei (vö. Van den Broek és mtsai, 2018) is azt mutatják, hogy az egyik legeredményesebb szótanulási módszer a szavak

kontextusból való memorizálása. Ha a tanulók figyelnek arra a szöveggörnyezetre, amelyben hallják a számukra új szavakat, akkor nagyobb valószínűséggel épülnek be memóriájukba az új szavak, mint ha önmagában, kontextus nélküli próbálnak megtanulni valamit.

Ahogy azt már említettem, a véletlenszerű nyelvtanulásban a sorozatnézésen, videó-játékozáson kívül a zenehallgatás is központi szereppel bír. Ha a nyelvrán hallgatnak zenét a tanulók, az szándékos tanulási formának számít. Ám ha a tanulók megszeretik a dalokat, és újrahallgatják azokat, utána már nem csak szándékos tanulás céljából hallgatják, hanem szórakozás céljából, például, mert tetszik nekik a dal hangulata. Ezáltal a tanulóknak lehetőségük nyílik arra, hogy véletlenszerűen sajátítsanak el szavakat a dalokból. Ezenfelül a dalokon keresztül történő szókincs-elsajátítás hosszú távon is pozitív hatással lehet a nyelvtanulásra. Például, ha egy dalt többször meghallgatnak, az lehetővé teszi számukra a szöveg könnyebb értelmezését, illetve a különböző szavak, kifejezések könnyebb emlékezetbe vésését is (Pavia és mtsai, 2019).

Egy korábbi kutatás eredményei is azt mutatják (Nie és mtsai, 2022), hogy a dalok és a véletlenszerű szókincs-elsajátítás között pozitív kapcsolat áll. Zenehallgatás közben a tanulók nyelvi teljesítménye növekszik, ezáltal feltételezhető, hogy a dalok hasznos eszközként szolgálnak a szókincs véletlenszerű elsajátításának elősegítésére (Johansson, 2021). Továbbá mivel a dalok élvezetesekek, és új élményt tárnak fel a tanulók előtt, a célnyelvet is közelebb tudják hozni hozzájuk. Mindemellett a véletlenszerű tanulás támogatja az interkulturális információközlést és a kultúrák közvetítését is (Thorne, 2010).

A zenehallgatáson kívül számos más lehetőség tárul fel a diákok előtt, ahol nem szándékosan használják a nyelvet kommunikációs eszközként, mégis fejlődnek általa: pl. a közösségi média használata, a videójátékozás vagy az olvasás által. A közösségi oldalak segítik az interkulturális kapcsolatok kialakítását, pl. Facebook-csoportokban történő kommunikáció használatakor (Sablotny, 2017). Továbbá a számítógépes játékok közben történő kommunikáció is elősegítheti az idegennyelv-tanulást (Sundqvist, 2019). Emellett Ponniah (2011) kutatásaiból kiderül, hogy a véletlenszerű tanulás során az olvasás is pozitív hatással van az idegennyelv-fejlesztésre. Azok a tanulók, akik olvasás közben véletlenszerűen sajátították el a szavakat, később tudtak mondatokat is alkotni velük; mindez jól példázza, hogy a tanulók nemcsak a szavak jelentését, de velük együtt a hozzájuk tartozó nyelvtani elemeket is megtanulták.

A fent említett kutatások alapján a véletlenszerű tanulás kiváló kiegészítést nyújt a tanteremben megszerzett alapok továbbfejlesztésére. Ez azoknak a diákoknak rendkívül kedvező, akik nem kifejezetten szeretnek aktívan tanulni, vagy komolyabb erőfeszítéseket tenni a fejlődés érdekében. Ennek ellenére mégis nyitottak új ismeretek szerzésére, hiszen a véletlenszerű tanulás közben nem kell kifejezetten arra koncentrálniuk, hogy új tudást szerezzenek a tevékenység végzése közben. A célnyelv használata ilyenkor csupán másodlagos szerepet kap, és olyan kontextusban történik, amely valószínűsíti az új szavak, kifejezések könnyebb megjegyzését (Hamed, 2023).

A szabadidős tevékenységek idegennyelv-nyelvtanulásban betöltött szerepe

Ahogy azt Varga (2018) is megállapította, az idegen nyelvek elsajátítása többféle módon történhet, például direkt módon, amikor a tanulók tankönyvekből gyarapítják tudásukat. Ebben az esetben a tanár feladata, hogy olyan környezetet teremtsen, amely motiváló a diákoknak, és amelyben szorongásmentes légkörben tanulhatnak, hátráltató tényezők nélkül (Amoah és Yeboah, 2021). Ahhoz, hogy a tanulási folyamat sikeres legyen, fontos az ehhez szükséges alapokat létrehozni a tanulóknak. Varga (2018) másik kategóriája az indirekt módon történő tanulás, amikor a tanulók szabadidős tevékenységeiket idegen

nyelven végzik, és a céljuk elsődlegesen nem az idegennyelv-tanulás, a tevékenységek végzése közben mégis fejlődnek a különböző célnyelvi készségeik (pl. szókinccs, beszéértés stb.) is (Sundqvist és Sylvén, 2016).

Az utóbbi években egyre gyakoribb, hogy olvasás, filmnézés, zenehallgatás által is tanulnak idegen nyelvet a diákok. Legtöbb esetben azonban ezeket a tevékenységeket angol nyelven végzik a tanulók, így fejlődés leginkább ezen a nyelven tapasztalható. Az idegen nyelvű szabadidős tevékenységek annyira nagy hatással vannak a nyelvtanulási folyamatra, hogy De Wilde (2019) megállapította, hogy aki korai életéveiben kezd megismerkedni az angol nyelvvel, még a formális oktatás megkezdése előtt el tud jutni A2 szintig. Éppen ezért fontos, hogy a tanulóknak minél több idegen nyelv közül legyen lehetőségük válogatni, amikor célnyelvi szabadidős tevékenységeket szeretnének végezni. A szabadidős tevékenységek idegennyelv-tanításba történő bevonása még mindig viszonylag kiaknázatlan terület az idegennyelv-oktatáson belül (Fajt, 2021); és ez különösen igaz a német nyelvre. A szabadidős tevékenységek bevonásával azonban a tanárok több érdekes és autentikus német nyelvű tartalmat tudnak ajánlani a diákoknak kiindulási pontként, így a német nyelv is nagyobb figyelmet kaphatna a tanulók körében, akik így több szabadidős programot végezhetnének német nyelven. Ez hozzájárulhatna a tanulók jobb nyelvtudásához és nem utolsó sorban növelhetné a tanulók idegennyelv-tanulási motivációját is (Fajt, 2023). Gavin (2019) kutatásából is kiderül, hogy azok a tanulók nagyobb élvezettel tanulnak idegen nyelvet, akik a tanórán kívül is használják azt. A diákok kedvelik, ha való életből vett példák által értesülhetnek új szavakról vagy kifejezésekről. Éppen ezért a tanároknak ösztönözniük érdemes a tanulókat, hogy éljenek az internet adta lehetőségekkel, és keressenek számukra releváns tevékenységeket az általuk tanult célnyelven.

Gyakori szabadidős tevékenységnek számít a videójátékozás, amely segítheti a tanulókat a nyelvtanulásban. Sundqvist és Sylvén (2012) megállapították, hogy a videójátékok nem csak érdekesek és motiválóak a tanulók számára, de a különböző (idegen) nyelvi készségeiket is javítják. Mindemellett játék közben a játékosok függenek a játék során használt közvetítő nyelvtől, ezért a célnyelvi fejlődésben maguk is érdekeltek lesznek. Ezenkívül minél több más nemzetiségű résztvevővel találkoznak a játékokban, annál valószínűbb, hogy a tanulók különböző kultúrákkal is kapcsolatba kerülhetnek (Sundqvist, 2015). A videójátékozás továbbá fontos szerepet tölt be a szókinccsbővítésben is, hiszen a játékok kitűnő lehetőséget biztosítanak arra, hogy a tanulók – akár szinte észrevétlenül – számukra a hétköznapiakban is alkalmazható, releváns szavakat tanuljanak meg (Fajt és Vékási, 2022a; Fajt és Vékási, 2022b; Rasti-Benbahami, 2021; Sylvén és Sundqvist, 2012). Egy kutatás szerint (Scholz, 2016) azok a tanulók, akik német nyelven videójátékoznak, nagyobb szókinccsel rendelkeznek, mint azok, akik csak tanórai keretek között tanultak németül. A tanulók játék közben kommunikálnak egymással, és így interakcióba lépnek más németül beszélő anyanyelvűekkel és nem anyanyelvűekkel. A német nyelv egyfajta útmutatóként szolgál a játék során, így a tanulók akaraton kívül is elsajátítanak számukra új szavakat, kifejezéseket.

A videójátékokon kívül a filmnézés is pozitív hatásokkal bír az idegennyelv-tanulási folyamatra (Fajt, 2022; Juhász, 2015, 2022; Lajtai, 2021; 2022; Thékes, 2022), ugyanis a filmnézés a mindennapi kultúránk része. A film idegennyelv-oktatásban történő alkalmazása lehetővé teszi a nyelvi, valamint kulturális fejlődést is (Lay és mtsai, 2018). Továbbá, Laufer (2018) empirikus kutatása alapján megállapítható, hogy a filmek jelentősen fejlesztik a tanulók szókinccsét is. A filmnézés azért lehet rendkívül pozitív hatással a szókinccsbővítésre, mert a hang- és képi elemek támogatják az esetleges új szavak memorizálását. Filmnézés közben nem kell az összes szót érteni ahhoz, hogy megértsük a filmek tartalmát: a kép és már ismert szavak, hangok, azaz a kontextus segítik az ismeretlen szavak, kifejezések megértését.

Végül, de nem utolsósorban az olvasás is jelentős szerepet tölt be az idegennyelv-oktatásban. Az idegen nyelven történő olvasás képességének fejlődése speciális körülmények között valósul meg, ugyanis az olvasáskészség fejlődése az idegen nyelvi kompetencia fejlődésével párhuzamosan halad. Az idegen nyelven történő olvasás jó alapot ad arra, hogy a szókincssel és a nyelvtannal párhuzamosan maga az olvasáskészség is fejlődjön (Feld-Knapp és Perge, 2021). Ám nagyon fontos odafigyelni arra, hogy a szövegek, amelyeket idegen nyelven olvasnak a tanulók, megfelelő szintűek legyenek. Nation és Coady (1988) azt állapították meg, hogy az olvasás általi szókincsfejlesztéshez szükséges, hogy adott szóelemek többször ismétlődjenek a szövegben. Emellett fontos ügyelni arra is, hogy ne legyen túl egyszerű a szöveg a tanulók számára, mert ha szinte mindent értenek benne, nem jelent az olvasás elég kihívást, így a tanulók nem fognak kellően odafigyelni rá, sem fejlődni tőle. Ugyanakkor, ha olyan szöveget olvasnak, amelynek jelentős részét nem értik, mert számukra túl sok idegen szó van a szövegben, akkor amiatt nem fognak fejlődni. Ha ennek ellenére ily módon olvasnak a tanulók, demotiváltság is felmerülhet olvasás közben a szókészletben lévő ismeretek hiánya miatt (Kikuchi, 2015). Éppen ezért indokolt, hogy olyan cikkeket, rövid szövegeket olvassanak a diákok, melyek a szintjüktől csak annyival nehezebbek, hogy az olvasás élvezetét tudják nyújtani nekik, és egyúttal fejlődnek is általuk (Krashen, 2003).

A tanult célnyelv hatékony elsajátítása érdekében érdemes minél több olyan tanórán kívüli tevékenységet javasolni a tanulóknak, amelyeken keresztül – amellett, hogy élvezik azokat – bővíteni tudják idegennyelv-tudásukat. Ha a tanulók látják, hogy az idegen nyelvvvel nem csak a tanórán találkozhatnak, hanem az élet más területein is, hasznosabbnak fogják gondolni az idegennyelv-tanulást is.

A popzene és a nyelvtanulás kapcsolata

Az internet és a technika fejlődésének köszönhetően számos olyan autentikus tartalommal lehet a német nyelvórákat színesebbé és érdekesebbé tenni, amelyek nem a tankönyv tananyagához tartoznak, például német popzenékkal. Ez egy jó kiindulási pont lehet abban, hogy a tanulók megnyíljanak a nyelv iránt.

A zenén keresztüli tanulás magába foglalhatja a véletlenszerű tanulást, hiszen a tudáselsajátítás zenehallgatás közben „melléktermékként” is megjelenhet. Az elsődleges cél a zenék élvezete, valamint a dalok általi örömszerzés (Akbarý és mtsai, 2016). Nalendra (2021) amellett érvel, hogy a zenék – bár a szabadidős tevékenységek körébe tartoznak – konstruktív hatással bírnak az idegen nyelvi fejlődésre. A zene emlékezetünkhöz kapcsolódik, így a dalokban elhangzott szavak jobban megragadnak a diákok memóriájában. A dalok azért járulnak hozzá a szókincs gyarapításához, mert a bennük ismételt előforduló kifejezések pozitívan befolyásolják a memóriát, és elősegítik a szavak megjegyzését (Mannarelli és Serrano, 2022). Mindemellett zenehallgatás közben hétköznapi szövegekkel találkozhatunk, ami segít annak megértésében, hogyan használják az anyanyelvi beszélők saját nyelvüket. Az új szavak elsajátítása mellett a hangkészletet és a kiejtést is megfelelően lehet elsajátítani a dalok által (Tsang, 2019). A sok ismétlés miatt a szavak helyes kiejtése többször is hallható, ami segíti a tanulóknak a helyes hangalak rögzítését.

Korábbi kutatások eredményei is alátámasztják (Batluk, 2015; Falk és mtsai, 2014; Józsa és Imre, 2013), hogy az idegen nyelvű popzene-hallgatás pozitív hatással bír a nyelvtanulók körében. A kutatások eredményeiből kiderül, hogy azok a diákok, akik szabadidejükben idegen nyelvű popzenét hallgatnak, szélesebb célnyelvi repertoárral rendelkeznek azon társaiknál, akik nem hallgatnak zenét a célnyelven. Ezenkívül nyelvtanulási motivációjuk is magasabb. A kutatásokban részt vevő tanulók a zenehallgatást elsősorban nem tanulási eszközként, hanem szabadidős tevékenységként végezték.

Leginkább a kíváncsiság, a zenék ritmusa és a belőlük áradó érzelmek, valamint a zenék ismertsége volt az indok a zenehallgatásra. A nyelvtanulók utólag figyelték meg magukon, hogy célnyelvi tudásuk is bővült. Ez is arra mutat, hogy az idegen nyelven történő szabadidős cselekvések fejlesztik a tanulók nyelvtudását.

Egy kontrollcsoportos kutatásban (Coyle és Gomez, 2014) is azt találták, hogy a dalok fontos szerepet tölthetnek be a tanulók idegennyelv-tudásának bővítésében. Azok a tanulók, akik zenét hallgatnak a célnyelven, nagyobb szókinccsel rendelkeznek azoknál a tanulótársaiknál, akik nem hallgatnak zenét az adott célnyelven szabadidejükben. Továbbá Tegge (2018) kutatási eredményei azt is bemutatják, hogy a tanárok pozitívan értékelik, ha a diákok zenehallgatás által jutnak új szókinccshez, és támogatják azt.

Számos tényező segít abban, hogy a diákok tanuljanak a dalok által. A dalok hangmagassága, az ismétlések és a dallam együttese rendkívül elősegítheti a nyelvtanulást. Mindezek mellett a popzene különösen fontos tényező a fiatalok számára, mert érzelmet ébreszt(het) bennük, és mindenhol jelen van a médiában. A diákok zenei ismerete széles körű, és nagyon motiváltak, ha az általuk különösen kedvelt zenékről beszélhetnek, illetve könnyen foglalnak állást zenei stílusukat illetően, és örömmel fejezik ki egyéniségüket is a zenén keresztül. Bármilyen tevékenység, amely a diákokból érzelmeket vált ki, pozitív hatással lehet a kommunikációs hajlandóságra is, ugyanis, ha számukra releváns, érdekes témát dolgoznak fel, és kifejezhetik a véleményüket idegen nyelven, akkor sikerként fogják megélni a nyelvtanulási folyamatot. Ez kulcsszerepet tölt be az idegennyelv-tanulás területén is, mert ha érzelmileg kötődni kezd a tanuló a célnyelvhez, akkor ennek hatására motiváltabbá válhat (Mértola, 2012).

Az érzelmi pozitív hatások mellett oktatási szempontból is számos előnnyel bír a zenehallgatás. A zenék nagyszerű tananyagként szolgálhatnak autentikus tartalmak közvetítésére. A német nyelv rengeteg dialektussal és olyan köznyelvi elemmel bír, amelyek átadása a nyelvrókon nehéz, vagy esetleg fel sem merül. Éppen ezért a zenék megfelelőek arra, hogy a tanulók élő példán keresztül lássák, milyen hatalmas repertoárral bír a német nyelv a kiejtés, a dialektusok, vagy akár az élőnyelvi elemek terén. Ráadásul a zene életközelsége miatt láthatják azt is, hogy a könyvekből megtanult szerkezeteket hogyan használják a köznyelvben. Ahogy Mobbs és Cuyul megállapították (2018), a zene a köznyelvi elemek bemutatásán kívül lehetőséget kínál arra is, hogy az idegennyelv-tanuláshoz pozitív asszociációk társuljanak, valamint a zenék oktatásba való integrálása a stresszmentes környezet kialakításához is hozzájárul.

Ezenfelül a zenében számos más lehetőség rejlik, amelyet oktatásra is fel lehet használni, valamint a zenék a kerettanterv által megkövetelt tankönyvek használatát is színesebbé tehetik. Ezek közül egyik a szókinccs elsajátítása, ami az idegennyelv-tanulás egyik alappillére, ezért minden olyan alkalmat meg kell ragadni, ahol a tanulóknak lehetőségük van új szavakat tanulni. A német zenék tökéletes eszközként szolgálnak a szókinccs fejlesztésére is: Badstübner-Kizik (2007) szerint a zenék idegennyelv-tanulásba történő integrálása hatással van a receptív, valamint a produktív nyelvi készségekre is. Bár a zenék elsősorban a receptív készségeket fejlesztik, a tanulók új szavakat is elsajátíthatnak zenehallgatás közben. Amennyiben észlelik a számukra ismeretlen szavakat dalszöveg-olvasás vagy egyszerűen a zenehallgatás közben, azt követően pedig visszakeresik az adott ismeretlen szó jelentését, nagyobb eséllyel jegyezhetik meg az adott szót vagy kifejezést (Nation, 2022). Mindemellett a diákok a zenék segítségével egyszerűbben tudják megtanulni az új szavakat, hiszen a dallam és a már ismert szavak/kifejezések sora együtt segít az új szó megjegyzésében. Neurológusok szerint a zenei és a nyelvi feldolgozás ugyanazon az agyterületen helyezkedik el, és párhuzamok fedezhetők fel a zenei és nyelvi szintaxis feldolgozásában (Maess és mtsai, 2001). Tehát, ha új szavak ismeretét bizonyos zenékben keresztül szeretnénk a diákoknak átadni, nagy a valószínűsége, hogy egyszerűbben megjegyzik, mintha egy szólistából kellene azokat

elsajátítaniuk. Egy másik kutatás (Vadivel, 2021) eredményei is szemléltetik, hogy nagy sikerrel sajátítanak el új szavakat a tanulók zenék segítségével.

A kiejtés fejlesztése is elengedhetetlen az idegennyelv-tanulás során, ugyanis a tanulók sokszor nehézségekbe ütköznek a német kiejtés tanulása közben. Egy korábbi kutatás (Dujak, 2022) eredményei alapján kiderült, hogy a diákok számára az egyik legnehezebben elsajátítandó terület a kiejtéstanulás. Az érthető kiejtés fontos része a kommunikációs kompetenciának, ezért érdemes különös hangsúlyt fektetni ennek a készségnek a fejlesztésére (Reinke, 2012). Bár minden tankönyvben megtalálhatók kiejtési gyakorlatok, a zenék mégis olyan közeget biztosítanak a nyelvtanulóknak, amelyben valós, élő nyelvhasználatban találkozhatnak szavak, szó szerkezetek kiejtésével. A tankönyvekben található hanganyagok is segítenek a tanulóknak a kiejtés és a hallásértés fejlesztésében, viszont ezek előre begyakorolt, sok esetben „mesterkélt” párbeszéd, amelyek kifejezetten nyelvtanulóknak készültek. Ugyan a zene is előre megírt tartalom, de mivel nem kifejezetten a nyelvtanulóknak készül, ezért nagyobb kihívást jelent számukra, és nem kelti azt az érzetet, hogy mindeképp tanulniuk kell belőle.

A zene autentikussága továbbá a kultúra közvetítésében is elengedhetetlen szerepet játszik. Egy idegen nyelv elsajátításához nélkülözhetetlen a célnyelv kultúrájának és társadalmának ismerete, amely segít a mélyebb megértésben. A dalok kiválóan alkalmasak a kultúra közvetítésére, mert beágyazódnak a társadalomba, és különböző társadalmi-kulturális csoportok azonosítására szolgálhatnak, valamint közvetíthetik a célnyelvi országban aktuális társadalmi mozgalmakat és hangulatokat is (Pleß, 2014).

A technika és média fejlődésének köszönhetően a tanulók élvezetesebben tanulhatják ma az idegen nyelvet, mint az elmúlt évtizedekben. Ezért fontos, hogy a pedagógusok minden olyan médiát ismertessenek a tanulókkal, amelyekből tanulhatnak. A tinédzserek mindennapjaiban jelentős szerepet tölt be az internet használata és a zenehallgatás, ezért a német popzenék tökéletes alapul szolgálnak arra, hogy a tanulást összekössék a szabadidős tevékenységeikkel.

Bár a zenék elsősorban a receptív készségeket fejlesztik, a tanulók új szavakat is elsajátíthatnak zenehallgatás közben. Amennyiben észlelik a számukra ismeretlen szavakat dalszöveg-olvasás vagy egyszerűen a zenehallgatás közben, azt követően pedig visszakeresik az adott ismeretlen szó jelentését, nagyobb eséllyel jegyezhetik meg az adott szót vagy kifejezést. Mindemellett a diákok a zenék segítségével egyszerűbben tudják megtanulni az új szavakat, hiszen a dallam és a már ismert szavak/kifejezések sora együtt segít az új szó megjegyzésében. Neurológusok szerint a zenei és a nyelvi feldolgozás ugyanazon az agyterületen helyezkedik el, és párhuzamok fedezhetőek fel a zenei és nyelvi szintaxis feldolgozásában. Tehát, ha új szavak ismeretét bizonyos zenéken keresztül szeretnénk a diákoknak átadni, nagy a valószínűsége, hogy egyszerűbben megjegyzi, mintha egy szólistából kellene azokat elsajátítaniuk.

Kutatási módszerek

Jelen tanulmány célja a zenehallgatás és a nyelvtanulás összefüggéseinek feltárása egy német popalbumon keresztül. A vizsgálat során arra a kérdésre kerestem a választ, hogy milyen nyelvi szint szükséges ahhoz, hogy a némettanulás során hatékonyan lehessen alkalmazni a német nyelvű popzenét, illetve hogy milyen célnyelvi aspektusokat fejleszthetünk a német nyelvű popzene segítségével. További célom az volt a szavak szintjének elemzésével, hogy átfogó képet kapjak arról, milyen nyelvi szinten lévő tanulóknak érdemes ajánlani az albumot.

A vizsgálat során Mark Foster *Tape* című 2016-os albumát elemeztem, amelyen 15 dal található, 51 perc játékidővel. A zeneválasztás során igyekeztem szem előtt tartani, hogy olyan előadót és albumot válasszak, amely megfelel a fiatalok érdeklődési körének, valamint azt is figyelembe vettem, hogy az előadó ismert legyen, és a zeneszámai felhasználhatóak legyenek a német nyelv tanítása során. A választásom azért esett erre az albumra, mert az előadó Európa-szerte ismert, több számát hazánkban is rendszeresen hallgatják, többek között a *Sowieso* vagy az *Übermorgen* című slágereket. Előbbit egy ismert hazai énekesnő, Csobot Adél és párja, Istenes Bence is feldolgozták, ezáltal a dalra nagy figyelem irányult a 2022-es évben. Mindezek alapján úgy gondoltam, hogy Mark Foster albuma megfelelő kiegészítésként szolgálhat a németül tanulóknak, mert a dalok hétköznapi szókincsel és témákkal foglalkoznak. Ha a nyelvtanulók a dalokból néhány szót elsajátítanak, segítségükre lehet, hogy a mindennapokban jobban tudják kifejezni magukat. Továbbá az album jó példát nyújt arra, hogy a tanulók halljanak köznyelvi szövegeket, illetve a német ifjúsági nyelvvel is találkozhasanak.

Az albumhoz tartozó dalok szövegeit a *Spotify* (az egyik legismertebb svéd kereskedelmi zenestreamelő szolgáltatás), valamint a *genius.com* (egy zeneszöveg-adatbázis, illetve kiadó) nevű weboldalak segítségével összegyűjtöttem, majd a szövegeket a *Goethe Institut* különböző nyelvi szintenként tagolt szótárai és a *dwds.de* digitális szótár segítségével elemeztem és kategorizáltam. A Goethe Institut egy olyan intézmény, amely a német nyelv ismeretének terjesztését segíti elő olyan országokban, ahol német mint idegen nyelvet tanítanak, és támogatja a nemzetközi kulturális együttműködést, valamint átfogó képet ad Németországról és az ott zajló kulturális, társadalmi és politikai életről. Az intézet rendelkezik kétnyelvű szótárakkal, melyek különböző nyelvi szintek szerint tagolják a német nyelv szókészletét. Ezen szótárak segítségével meg tudtam vizsgálni, melyik zeneszámban milyen nyelvi szintnek megfelelő szavak szerepelnek. A *dwds.de* pedig egy olyan megakorpusz, amelynek segítségével igyekeztem mélyebb és pontosabb információt szerezni az általam keresett szavakról, például a szavak szintjéről, szófajáról, kiejtéséről, etimológiájáról, illetve azok képzéséről. A *dwds.de* Németországban a kortárs német nyelv szótárának számít, német anyanyelvű alkotók fejlesztik és szerkesztik a weboldalt, így megfelelő támpontot nyújt a szavak elemzésére. A *dwds.de* a német nyelvben a legfrissebb szókincsel foglalkozik, a többi szótárral is összehasonlítva, például a *Duden* szótárral (Schierholz, 2019). A *dwds.de* az az oldal, ahová az internetes keresések között a kereső egyből navigál, ha egy szó jelentésére/szintjére keresünk. Ezenkívül a Goethe-Institut szótárai alapján dolgozták ki a szótárban lévő szavak jellemzőit, így az rendkívül pontos adatokkal bír, illetve a legújabb helyesírási szabályoknak megfelelően található meg benne a szavak (Klein és Geyken, 2010). A zenékben előforduló nyelvtani elemeket pedig a *Schritte* tankönyvcsalád kötetének segítségével osztottam különböző nyelvi szintekre. Elmondható tehát, hogy minden zeneszámban külön vizsgáltam a szavak szintjét, a nyelvtani elemeket és nehézségi szintjüket, illetve az egyes kulturális elemeket, ezzel igyekeztem átfogóbb képet kapni az egész albumról.

Eredmények és diszkusszió

Az albumon lévő zeneszámok nagy részére igaz, hogy tökéletesen megállnák a helyüket a németórakon, ugyanakkor a populáris kultúrát is hatékonyan közvetítik. A zenék a mindennapi élet témáit dolgozzák fel, például a barátságot, a szerelmet, így a diákok könnyen bele tudják élni magukat a zene által közölt szituációba, ezáltal motiváltak lesznek, és a számukra új szavak hamarabb megmaradnak emlékezetükben (Petrušić–Hluchý, 2012). A zenéket az alábbi szempontok alapján elemeztem részletesebben: (1) szókincs és nyelvtan nyelvi szintekre bontva, (2) kulturális elemek, (3) kiejtés, (4) szleng, beszélt nyelvben használt kifejezések. Az alábbiakban a leírt szempontok alapján bemutatom az eredményeket. Az általam választott albumot a dwds.de megakorpusz segítségével elemeztem, amely alapján a szavakat nyelvi szintekre bontottam A1-C1-ig. Ugyan egy korábbi hazai kutatás (Vidákovich és mtsai, 2013) során Tschirner (2008) megakorpuszát alkalmazták a szavak szintjének elemzésére, én mégis a dwds.de megakorpusz mellett döntöttem, mert bár Tschirner (2008) is korpuszokra támaszkodik, amikor megállapítja az adott szavak gyakoriságát, viszont ez a gyakorisági lista egy 15 évvel ezelőtti korpuszon alapszik, míg a dwds.de megakorpusz tételei folyamatosan, így jelenleg is bővülnek, frissülnek. Jelenleg több mint 12 milliárd szót tartalmaz a korpusz (Union of the German Academies of Sciences and Humanities 2024), ami azért célravezető, mert az újonnan keletkezett szavak is megtalálhatók benne. Mindezek alapján tettem le voksomat a dwds.de mellett.

Mark Foster *Tape* című 2016-os albumán összesen 15 zeneszám található, amely együttesen 4214 szóból tevődik össze. Ezek közül a legtöbb A1 szintű szónak felel meg (a sok névelő, kötőszó és egyszerű főnév). A2 szintű szóból 523 darab van az albumon, a B1 szintű szavak száma pedig 316. A B2 szintű szavak száma is soknak mondható, 157 darab. A C1 szintű szavak száma pedig elenyésző, csupán néhány zeneszámban található meg, mindössze 20 darab (lásd 1. táblázat).

1. táblázat. Az albumon lévő szavak nyelvi szintekre tagolva

Összes zeneszám	15
Összes szó	4214
Összes C1 szintű szó	20
Összes B2 szintű szó	157
Összes B1 szintű szó	316
Összes A2 szintű szó	523
Összes A1 szintű szó	3166
Ezekből összes angol szó	32

Ha csak a szavak szintjét nézzük, elmondható, hogy a dalszövegeknek egyszerű a nyelvezete, és a dalok 87,5%-a szókincs alapján A2 szintre sorolható, és témájukat tekintve is egyszerű értelmezni őket. Azonban a nyelvtani szerkezetek és a kifejezések idiomatikus jelentése miatt A2 szint helyett az album összességében inkább B1-re szintre sorolható, ugyanis Laufer (1989) nyomán tudjuk, hogy egy szöveg különösebb gond nélküli megértéséhez legalább 95%-os lexikai lefedettség (az adott szöveg szavainak és kifejezéseinek ismerete) szükséges. A *Tape* album esetében az A1, A2, valamint B1-es szintű szavak ismeretével a dalszövegek 95%-a megérthető. Emellett majdnem minden zenében többször is felbukkannak angol szavak, amelyek segíthetnek közelebb hozni

egy német kifejezés megértését a tanulókhöz. A köznyelvben megjelenő sok anglicizmus miatt könnyebb lehet a tanulóknak, ha számukra már ismert angol szavakkal kötik össze a számukra új német szavakat.

Az előzetes elemzés alapján tehát a zenék átlagosan B1 szintű tanulóknak ajánlhatóak, a nyelvtani elemek, szókincs és szerkezetek használata miatt, hiszen az ő nyelvi szintjükön lehet a leghatékonyabb az albumon keresztül történő nyelvtanulás. Ha B1-es nyelvi szintű tanulók többször meghallgatnak az albumról egy zeneszámot, akkor nagy esély van rá, hogy néhány szót vagy nyelvtani elemet is megtanulnak, hiszen ahogy arra a szakirodalom is rámutat, a zenék dallama és a nyelv között erős összefüggés lelhető fel (Pétursdóttir, 2022). A zenék dallama segíthet a szavak felidézésében, valamint az ének is támogathatja az felidézési folyamatot, hiszen a zenei és a nyelvi feldolgozás ugyanazon az agyi területen helyezkedik el (Maess és mtsai, 2001). Az is előfordulhat, hogy csak egy vagy két szót tanulnak meg egy adott zenéből, de már ez is sikerként könyvelhető el, hiszen ezáltal az új szavak megismerése mellett kulturálisan is közelebb kerülnek a célnyelvhez. A dalok megkedveltetésén kívül további célok közé tartozik a szókincsfejlesztés és a kiejtés, de számos nyelvtani elem (pl. a német tárgyaset, részeseset, szórendek, igeidők) is kiválóan elsajátítható, illetve gyakorolható a zeneszámok által.

Szókincs nyelvi szintekre bontva és nyelvtan

Ahogy Pleß (2014) is megállapította, a szókincs fejleszhető zenén keresztül, valamint egyes dalok megfelelő lehetőséget kínálnak új szavak elsajátítására, így ez az album is megfelelő anyagként szolgálhat a szókincsfejlesztésre. A *Tape* című albumon több olyan dal is van, amely színesebbé tehet egy tanórát, és a hallgatása által új szavakkal gyarapodhat a tanulók tudása. Például az *Übermorgen* című dal megfelelő eszközként szolgálhat az időhatározók tanítására: a dalban szerepelnek pl. a *heute* (ma), *morgen* (holnap), *übermorgen* (holnapután) szavak, amelyek ráadásul többször is elhangzanak. A tanulók hallhatják azt is, hogy az említett határozószók után fordított szórendet kell alkalmazni. Több tankönyv tematikája alapján (pl. *Schritte – Hueber* tankönyvcsalád) a fenti példa A2 nyelvi szintnek felel meg, tehát egy ilyen szintű csoportban teljes mértékben megállná a helyét a dal egy tanórán, növelve a tanulók figyelmét és potenciálisan a motivációját is. Egy másik kutatás (Kara és Aksel, 2013) során is azt találták, hogy azok a tanulók, akik zenék segítségével tanultak a nyelvórán, jobban teljesítettek, mint azok, akik nem.

A 2. táblázatban látható, hogy B1 szintnek felel meg a legtöbb nyelvtani szerkezet, amely előfordul a zenékben. Ez hozzáadódik a szókincshez, így együttesen B1 szintű tanulóknak ajánlott az album hallgatása.

2. táblázat. Példák a nyelvtani szerkezetek szintjére az albumon

Nyelvi szint	Nyelvtani szerkezetek
C1	-
B2	Feltételes mód
B1	Segédigék, schaffen ige, lassen ige, helyhatározók (hinaus, heraus, daraus)
A2	Időhatározók, fordított szórend, vonzatos igék, elváló igék
A1	-

Kulturális elemek

Ahogy Varga (2018) is megállapította, a német nyelvű dalok autentikus nyelvi anyagként szolgálnak a nyelvórákon, valamint a célnyelvi kultúra szerves részét képezik, így indirekt módon közvetítenek kulturális tartalmakat is. A dalok segíthetnek a többjelentésű szavak megértésében, valamint jelölhetik a kultúrák közötti különbségeket is. Az oktatási célú felhasználás mellett a dalok szórakoztatóak is lehetnek, aminek köszönhetően a tanulóknál erősödhet a célnyelvi ország kultúrája iránti érdeklődés (Bylund, 2018).

A dalokban elhangzott minden egyes mondat tükrözi az ország kultúráját is, ezáltal mindegyik zenében található a német köznyelvben használt elemek, szófordulatok, amelyek nem biztos, hogy egy német tankönyvben szerepelnének, például a *Sowieso* című zeneszámban az „*egal was kommt, es wird gut, sowieso*” (bárhogy is történjen, minden rendben lesz). Ez a *sowieso* szó miatt olyan nyelvi fordulat, amely autentikusan hangzik, és értelme van a mondatban, de a tanórákon az ehhez hasonló „németes” szófordulatok nem mindig kerülnek elő. Egy másik ehhez hasonló példa a *Selfie* című zeneszámban lévő igék, többek között a *runterstolpern* (botladozik, megbotlik). A nyelvórán a diákok tanulják a *stolpern* szót, illetve a hozzá kapcsolódó *runter* prepozíciót is, de a *runterstolpern* szó nem használatos a nyelvi órákon. Az ezekhez hasonló nünaszok teszik a nyelvet egésszé, amikor az anyanyelvi beszélők szófordulatait is sikerül értelmezni és használni nem anyanyelvi beszélőként.

Kiejtés

A kiejtés tanítása elengedhetetlen a nyelvtanításban, ám a németórákon kevesebb valódi élethelyzetből merített hanganyag található. Leginkább a régi, előre betanult dialógusok hangfelvétele a tipikus. Ez is fontos, hiszen vizsgahelyzetben ehhez hasonló hanganyagokkal találkozhatnak a tanulók, de ezek az élőbeszédétől távol állnak. Ám a hanganyagok mellé a zenék jó kiegészítő eszközként szolgálnak, ugyanis a diákok ezekben anyanyelvi beszélőket hallanak ritmikus, ismétlődő formában, ami segíthet nekik a kiejtés gyakorlásában. Továbbá a német popzenék folyamatosan frissülnek, új dalok születnek, ami fenntarthatja a diákok érdeklődését a célnyelv iránt. Köztudott, a német nyelv rengeteg olyan dialektussal rendelkezik, amelyekkel érdemes a tanulókat megismertetni (Studer, 2002). A zenék erre jó alapul szolgálhatnak, hiszen a német énekesek lakóhelyüknek megfelelően tükrözik a nyelvhasználatot is. Mark Foster a Rheinland-Pfalz tartománybeli

*Köztudott, a német nyelv rengeteg olyan dialektussal rendelkezik, amelyekkel érdemes a tanulókat megismertetni. A zenék erre jó alapul szolgálhatnak, hiszen a német énekesek lakóhelyüknek megfelelően tükrözik a nyelvhasználatot is. Mark Foster a Rheinland-Pfalz tartománybeli Kaiserslauternből származik. A Rajna vidéke leginkább a nyugat-, illetve közép-német vidék népcsoportjaihoz tartozik. Itt a pfalzi nyelvet, azaz a pfalzi dialektust beszélik legtöbben. Az albumon a pfalzi dialektus rengeteg példájával találkozhatunk. Ilyen többek között a névmások kiejtése: a személyes névmásnál az énekes az *ich (én)* helyett *'isch'* szót mond. Egy másik szembevetendő példa az *ich habe (nekem van)* helyett használatos *'ich hab'*.*

Kaiserslauternből származik. A Rajna vidéke leginkább a nyugat-, illetve középnémet vidék népcsoportjaihoz tartozik. Itt a pfalzi nyelvet, azaz a pfalzi dialektust beszélik legtöbben. Az albumon a pfalzi dialektus rengeteg példájával találkozhatunk. Ilyen többek között a névmások kiejtése: a személyes névmásnál az énekes az *ich* (én) helyett *'isch'* szót mond. Egy másik szembetűnő példa az *ich habe* (nekem van) helyett használatos *'ich hab'*. Legfőképp a kiejtés tér el tartományonként, de van, ahol szókincsbeli különbségeket is felfedezhetünk. Wild (2015) kutatása szerint azok a tanulók, akik hallgatnak német dalokat, nagyobb valószínűséggel tulajdonítanak a kiejtésnek rendkívüli jelentőséget, és akarják fejleszteni azt. Azok a tanulók, akik hallgatnak német autentikus tartalmakat, előbb észreveszik a kiejtésbeli problémákat, és egyszerűbben tudják fejleszteni beszédüket.

Szlang

Meg kell említeni a szóbeli összerosódásokat és szlengeket, amelyeket szintén nem feltétlenül tanulnak a diákok a nyelvrórán. A német beszélt nyelvben rengeteg olyan szóösszetétel, többszavas kifejezés található, amelyben a szavak olyannyira összerosódnak, hogy szinte egy szónak halljuk őket. Ezek a zenékben is megtalálhatók, és segíthetik egy-egy szerkezet helyes értelmezését: a diákok az ilyen összerosódásokat hallva kontextusba tudják helyezni, illetve el tudják sajátítani ezeket. Például a dalokban hallhatjuk a *nee* kifejezést, ami annyit tesz, *nein* (nem). Az anyanyelvi beszélők rendszeresen *nee* formában használják ezt a tagadószót, amelyet a nyelvrórakon általában egyszerűen *nein* formában tanulnak meg a tanulók. Egy másik nagyszerű példa a dalokból a *Städtchen* (városka) szó, amelyet az énekes *Stadt*-ként is használhatott volna, de a német nyelvben nagyon gyakori jelenség, hogy ha valaki kedveskedni szeretne, vagy kicsit kedvesebben szeretné kifejezni magát, sok főnévre *-chen* kicsinyítő képzőt tesz. Ezek olyan fordulatok, amelyek finomítják kifejezésmódunkat, ám a tanórán a hivatalos, irodalmi német (*hochdeutsch*) mellett kevés figyelem kerül rájuk. A zenék segítenek a nyelvtanulóknak abban, hogy beszédüket természetesebbé tegyék.

A szókincset illetően a szlenges, szabadabb kifejezési módok mellett rengeteg, a hétköznapi nyelvben használatos szóval is találkozhatunk, mint például az *Übermorgen* (holnapután), *Zugverspätung* (vonatkésés), *Schiss* (félelem), *unbegreiflich* (felfoghatatlan). Ezek a szavak használatosak a mindennapi életben, és a dallamok által könnyen memorizálhatók.

Összegzés

Az utóbbi évek gyors fejlődésének köszönhetően az oktatás is rendkívüli változásokon ment keresztül. A tanulókat rengeteg információ éri, amelynek edukációs hatásai is lehetnek: sok idegen nyelvű tartalomhoz férnek hozzá, ami segíti nyelvi kompetenciák fejlesztését. Ezek közé tartozik a filmnézés, olvasás, videónézés, illetve zenehallgatás is. Jelen tanulmány Mark Foster *Tape* című albumán keresztül mutatta be, hogy az adott album milyen nyelvi szinten használható fel a német mint idegen nyelv oktatása során. A kutatás eredményei alapján megállapítható, hogy az album megfelelő megértéséhez, valamint a nyelvtudás fejlődéséhez B1 szintnek megfelelő tudás szükséges. Az albumon hallható zenék számos további készséget is fejleszthetnek, így fontos szerepet tölthetnek be többek között a szókincsbővítésben, kiejtésben és a nyelvtan fejlesztésében is.

A jövőbeni kutatási irányokat illetően fontos lenne a popkultúra más területeit is megvizsgálni, így például érdemes lehet filmek, videók német nyelvtanításban való felhasználásának lehetőségeit is körüljárni. Empirikus felmérések keretein belül azt is érdemes

lenne felmérni a nyelvtanulók körében, hogy ők mennyire tartják fontosnak a német popkultúrát a német mint idegen nyelv tanulása során.

Fontos a jövőben további kutatásokat végezni a témában, amelyek keretein belül célravezető kontrollcsoportos vizsgálatot is végezni. Így például összehasonlítható lenne németül tanuló csoportok szókincsfejlődése popdalok segítségével (kísérleti csoport) és dalok nélkül (kontrollcsoport). A közeljövőben körülbelül hatvanas (kísérleti csoport $n = 30$, kontrollcsoport $n = 30$) mintaelemszámmal tervezek egy ilyen kontrollcsoportos kísérletet, amely során páros t-próbák segítségével fogom összehasonlítani a két alcsoport eredményeit, hogy igazoljam azt a hipotézisemet, hogy azon tanulók, akik zenék segítségével bővítik szókincsüket, nagyobb eséllyel sajátítanak el adott szókincsbeli elemeket, mint azok, akik zenék nélkül igyekeznek szavakat tanulni.

Bellók Bernadett

Károli Gáspár Református Egyetem Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar
Angol Nyelvészeti Tanszék

Köszönetnyilvánítás

A szerző ezúton szeretné megköszönni Cseppentő Krisztinának és Pinczési Botondnak a tanulmány első változatával kapcsolatos észrevételeit és javaslatait.

Irodalom

- Ahmad, J. (2012). Intentional vs. incidental vocabulary learning. *ELT Research Journal*, 1(1), 71–79.
- Akbari, M., Shahriari, H. & Fatemi A. H. (2016). The value of song lyrics for teaching and learning English phrasal verbs: a corpus investigation of four music genres. *Innovation in Language Learning and Teaching*, 12(4), 344–356. DOI: [10.1080/17501229.2016.1216121](https://doi.org/10.1080/17501229.2016.1216121)
- Amoah, S. & Yeboah, J. (2021). The speaking difficulties of Chinese EFL learners and their motivation towards speaking the English language. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 17(1), 56–69. DOI: [10.52462/jlls.4](https://doi.org/10.52462/jlls.4)
- Badstübner-Kizik, C. (2007). *Bild- und Musik Kunst im Fremdsprachenunterricht*. Peter Lang.
- Batluk, L. (2015). Does listening to English songs motivate students to expand their Extramural English? A case study of Swedish upper-secondary school students' perceptions of possible impact of listening to vocal music on their Extramural English. *BA Szakdolgozat*. Linnaeus University.
- Bokiev, D. (2018). Utilizing music and songs to promote student engagement in ESL classrooms. *International Journal of Academic Research in Business and Social Sciences*, 8(12), 314–332. DOI: [10.6007/IJARSS/v8-i12/5015](https://doi.org/10.6007/IJARSS/v8-i12/5015)
- Bylund, M. (2018). Sprache durch Musik: Der Einsatz von Musik im Fremdsprachenunterricht. *Szakdolgozat*. Kalmar, Linnaeus University.
- Chen, S., Tang, M. & Zheng, M. (2021). *Incidental acquisition and intentional learning in second language acquisition*. Atlantis Press 586. 475–483. DOI: [10.2991/assehr.k.211020.202](https://doi.org/10.2991/assehr.k.211020.202)
- Coyle, Y., Gómez, R. G. (2014). Using songs to enhance L2 vocabulary acquisition in preschool children. *ELT Journal*, 68(3), 276–285. DOI: [10.1093/elt/ccu015](https://doi.org/10.1093/elt/ccu015)
- Cseppentő, K. (2021). Nyelvszakválasztási hallgatói preferenciák változása a bolognai rendszer tükrében. *Porta Lingua*, 2021(1), 99–107. DOI: [10.48040/PL.2021.8](https://doi.org/10.48040/PL.2021.8)
- De Wilde, V., Brysbaert, M. & Eyckmans, J. (2019). Learning English through out-of-school exposure. Which levels of language proficiency are attained and which types of input are important? *Bilingualism: Language and Cognition*, 23(1), 171–185. DOI: [10.1017/S1366728918001062](https://doi.org/10.1017/S1366728918001062)
- Dujak, M. (2022). *Entwicklung der Aussprache im DaF-Unterricht in kroatischen Grundschulen. Doktoridissertation*. University of Zagreb. Faculty of Teacher Education.
- Fajt, B. & Vékási, A. (2022a). Szókincsbővítés a Disco Elysium című videójátékban: Egy videójáték lexikai lefedettsége. *Iskolakultúra*, 32(6), 93–103.
- Fajt, B. & Vékási, A. (2022b). Videójátékok és nyelvtanulás: Véletlenszerű (szak)szókincs-elsajátítás videójátékokon keresztül. *Porta Lingua*, 2022(1), 131–138. DOI: [10.48040/PL.2022.1.13](https://doi.org/10.48040/PL.2022.1.13)

- Fajt, B. (2021). Hungarian secondary school students' extramural English interests: The development and validation of a questionnaire. *WOPALP*, 16, 36–53.
- Fajt, B. (2022). Mit nézel a Netflixen? avagy hogyan tanuljunk idegen nyelvet sorozatok segítségével. *Iskolakultúra*, 32(8–9), 104–117.
- Fajt, B. (2023). Nyelvtanulók és nyelvtanárok idegen nyelvű szabadidős tevékenységekkel kapcsolatos véleményei. In Kattein-Pornói, R., Tóth, P. & Kanczné Nagy, K. (szerk.), *Oktatás egy változó világban: Kutatás, innováció, fejlesztés*. Magyar Nevelés- és Oktatókutatók Egyesülete (HERA) – Debreceni Egyetemi Kiadó. 32–40.
- Falk, S., Ratchke, T. & Dalla Bella, S. (2014). When speech sounds like music. *Journal of Experimental Psychology: Human Perception and Performance*, 40(4), 1491–1506. DOI: [10.1037/a0036858](https://doi.org/10.1037/a0036858)
- Feld-Knapp, I. & Perge, G. (2021). Az élményszerű olvasás módszertani koncepció jelentősége az idegen nyelv-oktatásban egy nemzetközi projekt tanulságai alapján. *Modern Nyelvoktatás*, 25(2), 75–84. <https://ojs.elte.hu/modernnyelvok/article/view/1496>
- Gavin, W. (2019). The use of mobile devices in language learning: A survey on Chinese university learners' experiences. *CALL-EJ Journal*, 20(3), 6–20.
- Hamed, A. (2023). The effect of incidental learning and deliberate learning on L2 repertoire. *International Journal of Management and Humanities*, 9(9), 15–21. DOI: [10.35940/ijmh.I1606.059923](https://doi.org/10.35940/ijmh.I1606.059923)
- Johansson, J. (2021). *Benefits of songs in the ESL classroom*. Culture-Languages Media.
- Józsa, K. & Imre, A. I. (2013). Az iskolán kívüli angol nyelvű tevékenységek összefüggése a nyelvtudással és a nyelvtanulási motivációval. *Iskolakultúra*, 23(1), 38–51. <https://www.iskolakultura.hu/index.php/iskolakultura/article/view/21354>
- Juhász, V. (2015). Filmfeliratozási projekt nyelvórán. *Modern Nyelvoktatás*, 21(4), 59–67.
- Juhász, V. (2022). Poliglott youtube-erek és nyelvtanulási módszerei. In Juhász, V. & Kegyes, E. (szerk.), *Többszöveges és oktatás*. JGYF Kiadó. 73–93.
- Kara, Z. E. & Aksef, A. S. (2013). The effectiveness of music in grammar teaching on the motivation and success of the students at preparatory school at Uludağ University. *Procedia – Social and Behavioral Sciences*, 106, 2739–2745. DOI: [10.1016/j.sbspro.2013.12.314](https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2013.12.314)
- Kikuchi, K. (2015). *Demotivation in second language acquisition: Insights from Japan*. Multilingual Matters. DOI: [10.21832/9781783093953](https://doi.org/10.21832/9781783093953)
- Klein, W. & Geyken, A. (2010). Das digitale Wörterbuch der deutschen Sprache (DWDS). In Heid, U., Schierholz, S., Schweickard, W., Wiegand, H. E., Gouws, R. H. & Wolski, W. (szerk.), *Lexicographica: International annual for lexicography*. De Gruyter. 79–96. DOI: [10.1515/9783110223231.1.79](https://doi.org/10.1515/9783110223231.1.79)
- Krashen, S. (2003). *Explorations in language acquisition and use*. Heinemann.
- Lajtai, Á. (2021). TED-Ed – avagy hogy hozzuk ki a legtöbbet a videókból. *Modern Nyelvoktatás*, 25(1), 82–87. <https://ojs.elte.hu/modernnyelvok/article/view/1580>
- Lajtai, Á. (2022). The potentials of video games in the process of English language learning and the practice of language teaching in the Hungarian context. *PhD-értekezés*. ELTE PPK Neveléstudományi Doktori Iskola, Budapest.
- Laufer, B. (1989). What percentage of text lexis is essential for comprehension? In Lauren, C. & Nordman, M. (szerk.), *Special language: From humans thinking to thinking machines*. Multilingual Matters. 316–323.
- Laufer, B. (2018). Form-focused instruction in second language vocabulary learning. In Rubén Chacón-Beltrán, R., Abello-Contesse, Ch. & Del Mar, M. (szerk.), *Insights into non-native vocabulary teaching and learning*. Multilingual Matters. 15–27.
- Lay, T. Koreik, U. & Welke, T. (2018). Filme im DaF-/DaZ-Unterricht: Einführung in das Themenheft. *Informationen Deutsch als Fremdsprache*, 45(1) 1–6. DOI: [10.1515/infodaf-2018-0004](https://doi.org/10.1515/infodaf-2018-0004)
- Maess, B., Koelsch, S., Gunter, T. C. & Friederici, A. D. (2001). Musical syntax is processed in Broca's area: An MEG study. *Nature Neuroscience*, 4(5), 540–545. DOI: [10.1038/87502](https://doi.org/10.1038/87502)
- Mannarelli, P. & Serrano, R. (2022). 'Thank you for the music': Examining how songs can promote vocabulary learning in an EFL class. *The Language Learning Journal*, 1–15. DOI: [10.1080/09571736.2022.2092198](https://doi.org/10.1080/09571736.2022.2092198)
- Meganathan, P., Thai, Y. N., Paramasivam, S. & Jalaluddin, I. (2019). Incidental and intentional learning of vocabulary among young ESL learners. *3L: Southeast Asian Journal of English Language Studies*, 25(4), 51–67. DOI: [10.17576/3L-2019-2504-04](https://doi.org/10.17576/3L-2019-2504-04)
- Mértola, J. M. S. (2012). Einsatzmöglichkeiten von Popmusik im DaF-Unterricht. *Angestrebter akademischer Grad Master of Arts*. Universität Wien.
- Mobbs, A. & Cuyul, M. (2018). Listen to the music: Using songs in listening and speaking classes. *English Teaching Forum*, 56(1), 22–29.
- Nalendra, E. (2021). *Music as an effective way to learn English*. Institut Teknologi Sepuluh Nopember. Class Conference.
- Nation, I. S. P. & Coady, J. (1988). Vocabulary and reading. In Carter, R. & McCarthy, M. (szerk.), *Vocabulary and language teaching*. Longman. 97–110.
- Nation, I. S. P. (2022). Teaching and learning Vocabulary. In Hinkel, E. (szerk.), *Handbook of practical second language teaching and learning*. Routledge. 397–408. DOI: [10.4324/9781003106609-33](https://doi.org/10.4324/9781003106609-33)

- Nikolov, M. (2003). Angolul és németül tanuló diákok nyelvtanulási attitűdje és motivációja. *Iskolakultúra*, 13(8), 61–73.
- Nie, K., Fu, J., Rehman, H. & Zaigham, G. H. K. (2022). An empirical study of the effects of incidental vocabulary learning through listening to songs. *Frontiers in Psychology*, 13. 891146. DOI: [10.3389/fpsyg.2022.891146](https://doi.org/10.3389/fpsyg.2022.891146)
- Pavia, N., Webb, S. & Faez, F. (2019). Incidental vocabulary learning through listening to songs. *Studies in Second Language Acquisition*, 41(4), 745–768. DOI: [10.1017/S0272263119000020](https://doi.org/10.1017/S0272263119000020)
- Petrušić-Hluchý, I. (2012). Popsongs im DaF-Unterricht. *Strani jezici*, 41(2), 171–191.
- Pétursdóttir, Þ. E. (2022). Musik im DaF-Unterricht-Ein neuer Lehrstoff zu deutscher Musik. *MA szakdolgozat*. University of Iceland, Reykjavik.
- Pleiß, U. (2014). Übersetzen von Lindern im DaF-Unterricht. In Bernstein, N. & Lerchner, Ch. (szerk.), *Ästhetisches lernen im DaF- / DaZ-Unterricht*. Universitätsverlag Göttingen. 151–164.
- Ponniah, R. J. (2011). Incidental acquisition of vocabulary by reading. *The Reading Matrix*, 11(2), 135–139.
- Rasti-Behbahani, A. (2021). Why digital games can be advantageous in vocabulary learning. *Theory and Practice in Language Studies*, 11(2), 111–118. DOI: [10.17507/tpls.1102.01](https://doi.org/10.17507/tpls.1102.01)
- Reinke, K. (2012). *Phonetiktrainer A1-B1. Aussichten: Kurs- und Selbstlernmaterial mit 2 Audio-CDs*. Klett.
- Sablotty, M. (2017). „Danke für eure Tipps!“. Lernen auf der Basis sozialer Interaktion im DaF-Unterricht mit Facebook. *Information Deutsch als Fremdsprache (Info DaF)*, 44(1), 51–84. DOI: [10.1515/infodaf-2017-0004](https://doi.org/10.1515/infodaf-2017-0004)
- Schierholz, S. J. (2019). Brauehn wir noch Wörterbücher? Ja! Aber welche? In Eichinger, L. M. & Plewnia, A. (szerk.), *Jahrbuch des Instituts für deutsche Sprache*. De Gruyter. 163–198. DOI: [10.1515/9783110622591-009](https://doi.org/10.1515/9783110622591-009)
- Schmidt, R. (1994). Deconstructing consciousness in search of useful definitions for applied linguistics. *AILA Review*, 11, 11–26.
- Scholz, K. (2016). Encouraging free play: Extramural digital game-based learning as a complex adaptive system. *CALICO Journal*, 34(1), 39–57. DOI: [10.1558/cj.29527](https://doi.org/10.1558/cj.29527)
- Studer, T. (2002). Dialekte im DaF-Unterricht? Ja, aber... Konturen eines Konzepts für den Aufbau einer rezeptiven Varietätenkompetenz. *Linguistik online*, 10(1), 113–131. DOI: [10.13092/lo.10.927](https://doi.org/10.13092/lo.10.927)
- Sundqvist, P. & Sylvén, L. K. (2016) *Extramural English in teaching and learning*. Palgrave Macmillan. DOI: [10.1057/978-1-137-46048-6](https://doi.org/10.1057/978-1-137-46048-6)
- Sundqvist, P. & Sylvén, L. K. (2012). World of VocCraft: Computer games and Swedish learners' L2 English vocabulary. In Reinders, H. (szerk.), *Digital games in language learning and teaching: New language learning and teaching environments*. Palgrave Macmillan. 189–208. DOI: [10.1057/9781137005267_10](https://doi.org/10.1057/9781137005267_10)
- Sundqvist, P. (2015). About a boy: A gamer and L2 English speaker coming into being by use of self-access. *Studies in Self-Access Learning Journal*, 6(4), 352–364. DOI: [10.37237/060403](https://doi.org/10.37237/060403)
- Sundqvist, P. (2019). Commercial-off-the-shelf games in the digital wild and L2 learner vocabulary. *Language Learning & Technology*, 23(1), 87–113. DOI: [10.1255/44674](https://doi.org/10.1255/44674)
- Sylvén, L. K. & Sundqvist, P. (2012). Gaming as extramural English L2 learning and L2 proficiency among young learners. *ReCALL*, 24(3), 302–321. DOI: [10.1017/S095834401200016X](https://doi.org/10.1017/S095834401200016X)
- Tschirner, E. (2008). *Grund- und Aufbauwortschatz Deutsch als Fremdsprache nach Themen*. Cornelsen.
- Tegge, F. (2018). Pop songs in the classroom: time-filler or teaching tool? *ELT Journal*, 72(3), 274–284. DOI: [10.1093/elt/ccx071](https://doi.org/10.1093/elt/ccx071)
- Thékes, I. (2015). Angol mint idegen nyelvi szótudás mérése egy diagnosztikus komplex online teszttel fiatal nyelvtanulók körében. *Iskolakultúra*, 25(12), 28–55. DOI: [10.17543/ISKKULT.2015.11.28](https://doi.org/10.17543/ISKKULT.2015.11.28)
- Thékes, I. (2022). The impact of caption on language and word learning – a control group experiment. In Buda, A. & Molnár, Gy. (szerk.), *Oktatás – Informatika – Pedagógia 2022 Tanulmánykötet*. Debreceni Egyetem Nevelés- és Művelődéstudományi Intézet. 74–102.
- Thorne, S. L. (2010). The ‘Intercultural Turn’ and language learning in the crucible of new media. In Helm, F. & Guth, S. (szerk.), *Telecollaboration 2.0. Language, literacies and intercultural learning in the 21st century*. Peter Lang. 139–164.
- Tsang, A. (2019). The synergetic effect of phonology and songs on enhancing second/foreign language listening abilities. *International Journal of Applied Linguistics*, 30(2), 232–243. DOI: [10.1111/ijal.12276](https://doi.org/10.1111/ijal.12276)
- Union of the German Academies of Sciences and Humanities (2023). *The digital dictionary of the German language (DWDS)*. <https://www.akademien-union.de/en/research/project-database/dwds> Utolsó letöltés: 2024. 01. 06.
- Van den Broek, G. S., Takashima, A., Segers, E. & Verhoeven, L. (2018). Contextual richness and word learning: Context enhances comprehension but retrieval enhances retention. *Language learning*, 68(2), 546–585. DOI: [10.1111/lang.12285](https://doi.org/10.1111/lang.12285)
- Varga, É. (2018). Könyvzene a német nyelv oktatásában. In Ugrai, J. & Virág, I. (szerk.), *ACTA Universitatis, Sectio Paedagogica, Tom. XLI*. Eger. 181–189.

Vadivel, B. (2021). Using music for developing language skills in the English language classroom. *Turkish Journal of Computer and Mathematics Education (TURCOMAT)*, 12(12), 501–507.

Vidákovich, T., Vígh, T., Sominé Hrebik, O. & Thékes, I. (2013). Az angol és német nyelvi szókincs online diagnosztikus tesztelése a 6. évfolyamon. *Iskolakultúra*, 23(11), 117–130.

Wesche, M. & Paribakht, T. (1999). Introduction. *Studies in Second Language Acquisition*, 21, 175–180. DOI: [10.1017/S0272263199002016](https://doi.org/10.1017/S0272263199002016)

Wild, K. (2015). *Aussprache und Musik: Eine empirische Längsschnittstudie zum Wortakzenterwerb*. Schneider Verlag Hohengehren. DOI: [10.1515/infodaf-2016-2-379](https://doi.org/10.1515/infodaf-2016-2-379)

Würffel, N. (2019). Hausaufgaben im DaF/DaZ-Unterricht: Ein altes Thema (digital) neu denken. *Informationen Deutsch als Fremdsprache*, 46(5), 546–570. DOI: [10.1515/infodaf-2018-0009](https://doi.org/10.1515/infodaf-2018-0009)

Absztrakt

Az internet és a média folyamatos térnyerésének köszönhetően a nyelvtanulók egyre több idegen nyelvű tartalomhoz férnek hozzá. Ezen tartalmak a tanulni kívánt célnyelven készültek, és kapcsolódhatnak a szabadidős tevékenységeikhez is. Ilyen tevékenységek közé tartozik az olvasás, a filmnézés, a videójátékozás, a közösségi oldalak használata vagy éppen a zenehallgatás. Az említett tevékenységek együttese a tanórán elsajátítottakkal együtt pozitív hatással lehet az idegennyelv-tanulási folyamatra. Jelen tanulmány célja, hogy bemutassa a német popzene nyelvtanulásban betöltött potenciális pozitív szerepét. A tanulmány egy német popzenei albumon keresztül (Mark Foster *Tape* című albuma) mutatja be, hogy az milyen nyelvi szinteken lehet alkalmas német mint idegen nyelv tanítására, valamint tanulására. Az albumon megtalálható zeneszámokban előforduló szavak szókincséhez hozzáférhetőek különböző nyelvi szintek, amelyeket kategorizáltam, és a szövegekben található többször előforduló nyelvtani szerkezetek váltak elsődleges elemzési szemponttá. Az adatelemzés alapján megállapítható, hogy az albumon lévő dalok megértéséhez, valamint a nyelvtudás fejlődéshez B1 nyelvi szintnek megfelelő tudás szükséges. Az albumon lévő zenék további készségeket is fejleszthetnek, így többek között a szókincsbővítésben, valamint a kiejtés fejlesztésében is fontos szerepet tölthetnek be.

Kulcsszavak: idegennyelv-tanulás, popzene, motiváció, nyelvi készségek, popkultúra